GLÒRIES

(entorn) (glòries)

— 2016

Ajuntament de Barcelona

(entorn) (glòries) és una exposició-itinerari que recupera fotografies, documents i testimonis sobre la història social de la plaça de les Glòries al llarg del segle XX. El projecte rememora espais emblemàtics que avui ja no existeixen o que han estat del tot redefinits, i els posa en contrast, a peu de carrer, amb el paisatge arquitectònic actual. El seu pal de paller ha estat una recerca gràfica i documental que ha activat una estreta col·laboració entre els veïns i veïnes de quatre dels barris que hi conflueixen —Clot i Camp de l'Arpa, Fort Pienc i Poblenou—, articulada específicament a través de les entitats que treballen en la recuperació de la memòria local.
Són aquestes organitzacions les que han construït el guió de la mostra.
I són les paraules d'aquells que han vist i viscut en primera persona les grans transformacions que en aquest indret s'han esdevingut al llarg del temps, les que posen la veu a les fotografies.

(entorn) (glòries)

(hispano olivetti) (8)

(4) (la plaça)

TALLER D'HISTÒRIA
DEL CLOT I CAMP DE L'ARPA
ARXIU HISTÒRIC FORT PIENC
ARXIU HISTÒRIC DE POBLE NOU

(20) (Entitats veïnals)

(barraques) (14)

(22) (la farinera del clot)

(30) (pas a nivell)

(avinguda meridiana) (26)

(34) (encants vells)

Crèdits: Aquest és un projecte impulsat per l'Ajuntament de Barcelona en el marc de la dinamització de la plaça de les Glòries.

Coordinació, recerca i disseny:
Observatori de la Vida Quotidiana (OVQ)
Andrés Antebi, Pablo González, Roger Adam i Oriol Martí.

Guió i documentació:
Taller d'Història del Clot-Camp de l'Arpa, Arxiu Històric Fort Pienc, Arxiu Històric del Poblenou.

Tractament fotogràfic:
Laura Covarsi

Amb la col·laboració de:
Arxiu Nacional de Catalunya (ANC), Arxiu Fotogràfic de Barcelona (AFB), Museu del Ferrocarril de Catalunya, Arxiu Històric Ciutat de Barcelona (AHCB), Rafael Tirado, Jordi Bernadó, Jordi Calafell, Pérez de Rozas, Gabriel Casas, Brangulí, Juan Martí, Jordi Gavaldà Font,

Italo Rizzetti, Joan Francés Estorch, E. Gasso Grau, Antonio Corral, Amanda Grasso, Josep Soler Lino, Manuel Gaya, Carme Lucas Giralt, Martí Ferrer Martínez, Engràcia Giralt Cintero, Llorenç Badiella, Juan Itxaso (AAVV Sagrada Família).

DL: B-21596-2016

VISTA DE L'ESTAT DE LES OBRES A LA PLAÇA DE LES GLÒRIES — 1992
— Jordí Bernadó

(la plaça)

«La plaça de les Glòries Catalanes és –si se'ns permet dir-ho– un dels espais més "desgraciats" de la ciutat de Barcelona. Des de la seva concepció, ja fa 151 anys, ha estat un recull de bons propòsits i despropòsits, d'obres inacabades, de projectes deixats a la meitat i, fins i tot, d'enderrocs d'obra feta. Sembla que alguna maledicció hagi anat perseguint la plaça i el seu voltant. Nosaltres no som supersticiosos, però ens agrada recordar que la plaça va ser inaugurada oficialment el dimarts 13 de maig de l'any 1919.

La plaça sempre ha estat un espai enmig del no-res, un buit sense cap mena d'entitat ciutadana. En realitat, més que d'una plaça podríem parlar d'un lloc de pas (...), d'un important nus viari al bell mig de la ciutat; un espai ple de cotxes, soroll i contaminació que mai no ha tingut una estructura de plaça. El seu centre sempre ha estat allunyat dels habitatges i dels usos ciutadans que implica ser una plaça, com ara ser un lloc de trobada, d'esbarjo i d'intercanvi entre veïns. Més aviat, si ens ho permeteu, ens atreviríem a qualificar-la com d'una no-plaça, amb l'afegit que la seva existència física provoca un tall a la continuació de la trama urbana de la ciutat tant nord-sud com est-oest, i no aconsegueix que els barris que l'envolten hi tinguin una vinculació.

Més aviat fa la sensació que es queden els uns davant dels altres i l'espai de la plaça actua com si fos una frontera.»

Gisela Boronat, Xavier Lago, Joan Mayoral.
Glòries, cruïlla de camins.
Barcelona: Arxiu Històric Fort Pienc, 2012.

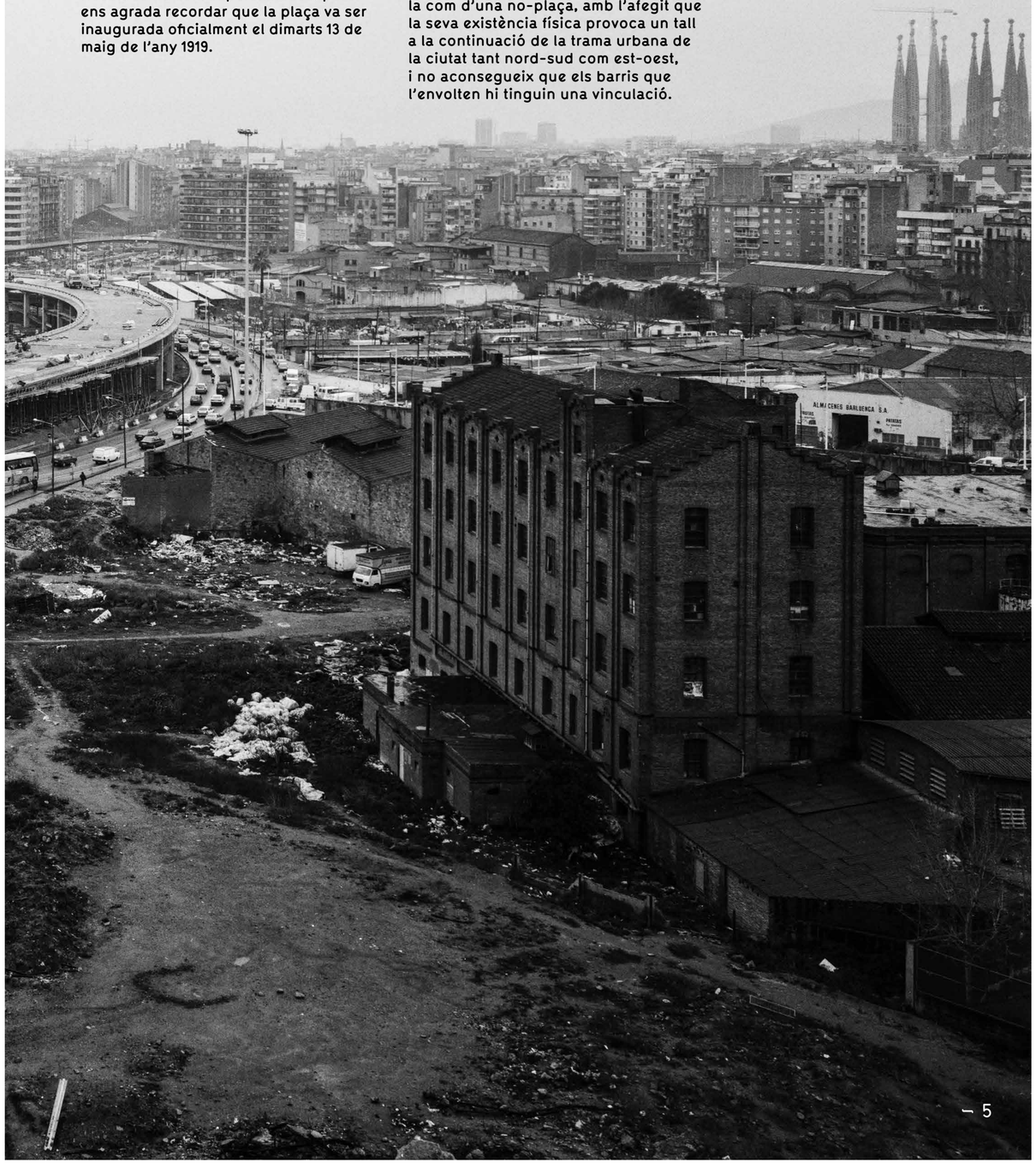

«Aquell descampat no era ben bé Barcelona, sinó la frontera, si fa no fa, del Poblenou amb el Clot. Dos llocs, dos barris, dos àmbits, on dèiem de la mateixa manera "anar a Barcelona" i "venir de Barcelona". Un immens espai ple de runa, matolls i tota mena de bestioletes: rates, sargantanes, gats, etc. Hi havia un seguit d'hortets on es feien tomàquets, pebrots, verdures diverses, recordo un taronger...

Fins i tot hi havia una gran bassa, amb una petita barca. Bassa d'on es prenia aigua per regar i on es podien caçar granotes. (...) Era un bon lloc per jugar a indius i vaquerus.»

Francesc Font,
veí del Poblenou

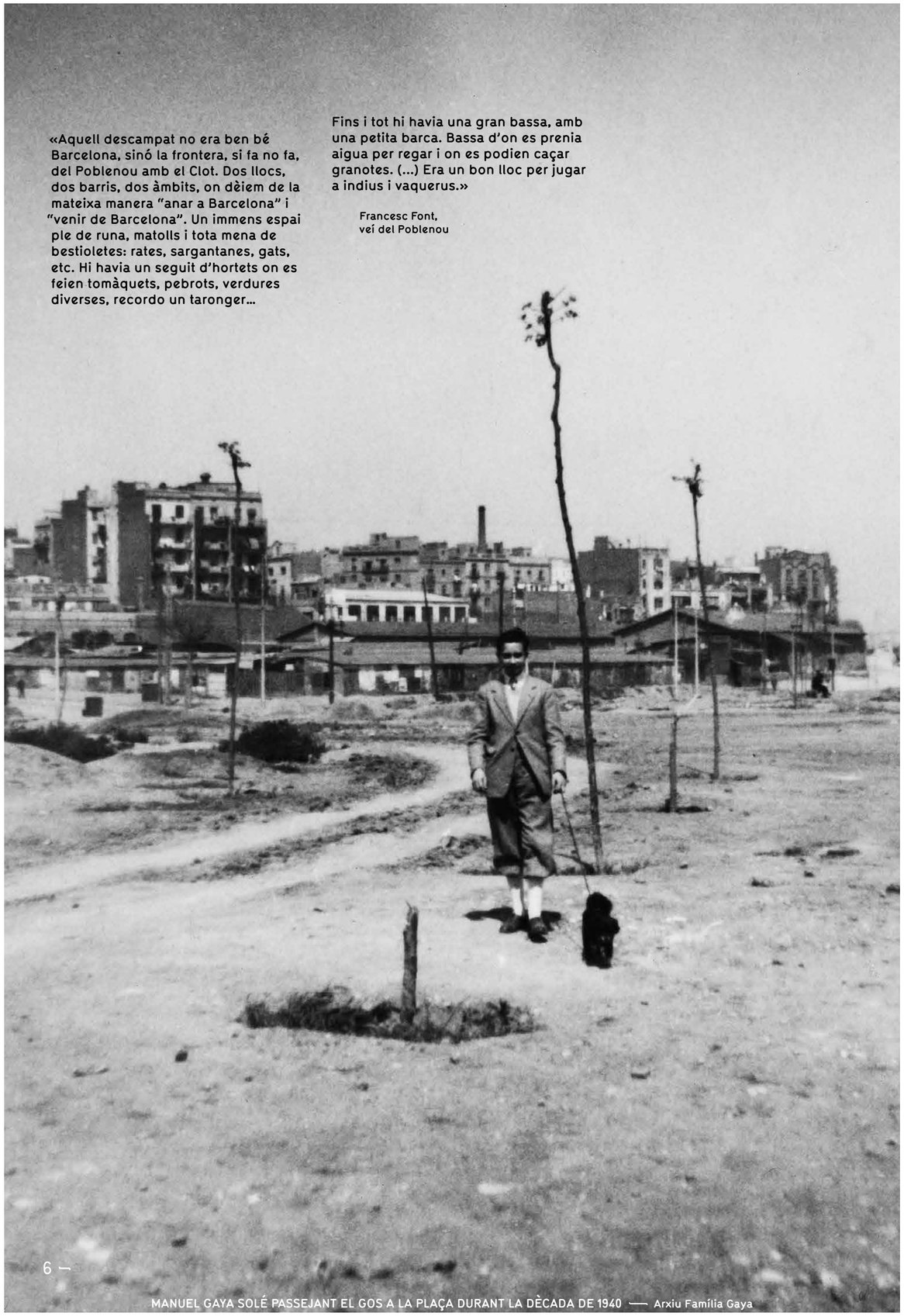

MANUEL GAYA SOLÉ PASSEJANT EL GOS A LA PLAÇA DURANT LA DÈCADA DE 1940 — Arxiu Família Gaya

ASPECTE DE LA PLAÇA L'ANY 1950 —
AL FONS ES POT VEURE LA FÀBRICA DE LA FARINERA DEL CLOT I LA HISPANO OLIVETTI
— Joan Francés Estorch (AFB)

LA PLAÇA SENSE URBANITZAR A LA DÈCADA DE 1930 — Brangulí (ANC)

ENTRADA DE LA FÀBRICA A LA GRAN VIA DE LES CORTS CATALANES — Juan Martí (ANC)

(hispano olivetti)

La fàbrica de la Hispano Olivetti, construïda sota la direcció de l'arquitecte Jordi Soteras i inaugurada l'any 1942, estava dotada d'equipaments fins aleshores inèdits, com piscina, frontó, serveis sanitaris o guarderia. Va ser presentada com a model de la modernització industrial de la ciutat durant els primers anys del franquisme. Hi van arribar a treballar més de 6.000 persones, i a partir de la dècada de 1960 els treballadors protagonitzaren importants mobilitzacions per millorar les condicions laborals. Aquestes lluites inspiraren les de moltes altres indústries. La planta va tancar l'any 1991, i els 10.000 metres quadrats que ocupava formen part de l'actual centre comercial Glòries.

PISCINA DE LA FÀBRICA HISPANO OLIVETTI — Rafael Tirado

CADENA DE MUNTATGE DE LA MÀQUINA DIVISUMA — Autor desconegut (ANC)

DORMITORI DE LA GUARDERIA INFANTIL DE LA HISPANO OLIVETTI — 1957 — E. Gasso Grau (ANC)

MANIFESTACIÓ DELS TREBALLADORS DE LA HISPANO OLIVETTI — FEBRER DE 1981
— Autor desconegut (AHPN)

«Un grupo compacto, casi en formación, avanzaba hacia donde nos encontrábamos. Reconocí a los que iban delante. Los compañeros de la Hispano Olivetti. La empresa punta en la lucha obrera de Barcelona. Habían conseguido sustanciales mejoras salariales, eran los únicos capaces de hacer asambleas regularmente en el interior de la fábrica y mantenían un clima de agitación permanente.

Allí venían con sus líderes al frente. Rosich, el más popular, con su sempiterna sonrisa. Gómez, ya cincuentón, irradiando una enorme sensación de solidez y seguridad, contagiando su tranquilidad y confianza. "El Rondeño", irremplazable para los mítines, y el "Malauva", cejijunto y callado, pero eficacísimo a la hora de organizar.»

DOMENECH, X. (2008) Clase obrera, antifranquismo y cambio político, La Catarata: Madrid.

(barraques)

TREBALLADORS DEL SERVEI DE CONTROL I REPRESSIÓ DEL BARRAQUISME DESALLOTGEN, ENDERROQUEN I CREMEN UN ASSENTAMENT DE BARRAQUES A LA PLAÇA DE LES GLÒRIES
— 23 DE MARÇ DE 1953 — Pérez de Rozas (ANC)

El barraquisme es va anar estenent al llarg del segle xx a diferents indrets de la ciutat. A la plaça de les Glòries n'hi va haver un assentament, situat al costat de muntanya, entre l'avinguda Diagonal i el carrer de Cartagena. Els habitatges, molt vinculats als cultius del voltant, es van construir després de la Guerra Civil i hi convivien, amb bona sintonia, paios i gitanos. Hi havia més d'un centenar de barraques, construïdes amb materials de qualitat acceptable.
El 23 de març de 1953 van ser enderrocades pel Servei de Control i Repressió del Barraquisme. Moltes de les famílies que hi vivien van ser traslladades a les «Viviendas del Gobernador», al barri de Verdum.

BAN DE
L'AJUNTAMENT
DE BARCELONA
— 1949

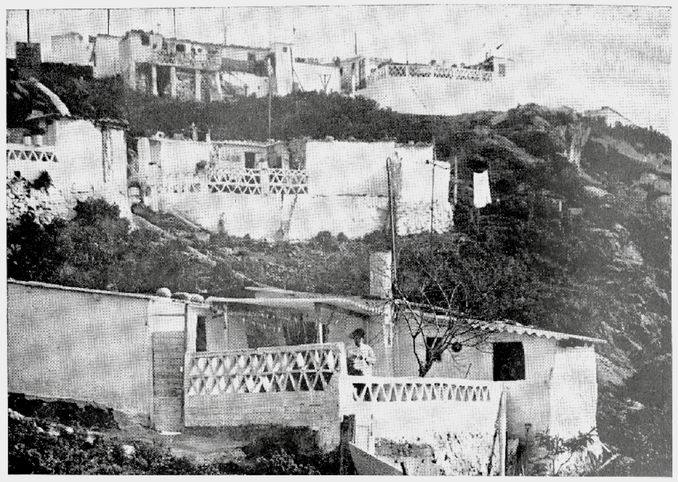

Hago saber:
La construcción abusiva de barracas en el término municipal, que no siempre obedece a una necesidad perentoria, antes al contrario, en muchas ocasiones a especulaciones criminales que habilitan para vivienda, construcciones que no reúnen ninguna condición de habitabilidad, en franca oposición a los más elementales principios de salubridad e higiene, y con evidente infracción de las Ordenanzas municipales, obligó a la Comisión Municipal Permanente, en sesión de 15 de marzo de 1949 a la adopción de medidas de represión, en ejecución de las cuales vengo a disponer:

1.º Las Brigadas Municipales afectas al Servicio, derribarán toda obra o construcción que se presuma vaya destinada a erigir una barraca.

2.º Los propietarios de solares o terrenos, deberán poner en conocimiento de la autoridad municipal todo intento de construir obras no autorizadas por las Ordenanzas Municipales, en terrenos de su propiedad. Esta obligación será exigida en mayor exactitud a los propietarios que perciban rentas o alquileres en concepto de huertos y terrenos de cultivo, en cuyos contratos deberán hacer constar la expresada prohibición.

3.º Los solares deberán ser cercados por sus propietarios en cumplimiento de lo dispuesto en el artículo 406 de las vigentes Ordenanzas Municipales y a fin de evitar la fácil invasión de los mismos para en ellos construir ilegalmente.

4.º La presencia de materiales acopiados para construcción de barracas en solares o terrenos donde se presuma que ello pueda contribuir a la construcción de las mismas se considerará como la iniciación de esta clase de obras, pudiendo procederse por las Brigadas Municipales a retirar los mencionados materiales.

5.º Cuantas barracas hayan sido construidas con posterioridad al 15 de marzo de 1949, fecha en la que la Comisión Municipal Permanente acordó el derribo inmediato de las que se construyesen de nuevo o se ampliasen, serán derribadas por las Brigadas Municipales.

6.º Las barracas levantadas en la vía pública y en terrenos destinados a la apertura de nuevas vías, deberán ser derribadas por sus mismos ocupantes, y en su defecto, por las Brigadas Municipales.

7.º Los Agentes de la Autoridad Municipal y el personal afecto a la inspección de la Vía Pública, pondrán en conocimiento del Señor Concejal Delegado para el Servicio de la Represión de la Construcción de Barracas y ampliación de las existentes, cualquier transgresión que se observe a lo dispuesto en este Bando.

8.º Serán sancionados los propietarios que a sabiendas o con su negligencia contribuyan a la propagación de la edificación de barracas, los que además de ser multados reglamentariamente, deberán satisfacer los gastos que origine el derribo y actuación de las Brigadas afectas al Servicio, en terrenos de su propiedad.

9.º Se prohibe a los transportistas de materiales de derribo descargarlos en las inmediaciones de los grupos de barracas pudiendo ser conducidos al Depósito Municipal los vehículos que infrinjan esta disposición.

10.º Cuantos ciudadanos observen que se construyan nuevas barracas, tanto en terrenos públicos como en particulares, pueden ponerlo en conocimiento del Señor Concejal Delegado del Servicio, a cuyo efecto en el Negociado de Obras Partciulares (2.º piso, de las Casas Consistoriales), podrán presentar el parte correspondiente, previa identificación del que lo formule.

El Alcalde,
JOSE M.ª DE ALBERT
Y DESPUJOL

«Vaig viure un temps a les barraques de la plaça de les Glòries. Tenia 7 anys quan, de nit, van venir uns camions i uns senyors les van cremar. El meu pare treballava de nit, així que la meva mare, amb el meu germà, que tenia quatre mesos i una pulmonia, vam estar al carrer un temps. Jo vaig ser recollida per uns amics dels meus pares i allà em vaig quedar mentre la meva mare va anar a la infermeria de "Misiones" i el meu pare dormia en un banc.

No ens donaven pis perquè la meva mare estava casada amb un roig. Al final ens en van donar un de meravellós de 25 metres quadrats a les 'Viviendas del Governador'»

Maite Rodríguez

TREBALLADORS DEL SERVEI DE CONTROL I REPRESSIÓ DEL BARRAQUISME DESALLOTGEN, ENDERROQUEN I CREMEN UN ASSENTAMENT DE BARRAQUES A LA PLAÇA DE LES GLÒRIES
— 23 DE MARÇ DE 1953 — Pérez de Rozas (ANC)

TREBALLADORS DEL SERVEI DE CONTROL I REPRESSIÓ DEL BARRAQUISME DESALLOTGEN, ENDERROQUEN I CREMEN UN ASSENTAMENT DE BARRAQUES A LA PLAÇA DE LES GLÒRIES
— 23 DE MARÇ DE 1953 — Pérez de Rozas (ANC)

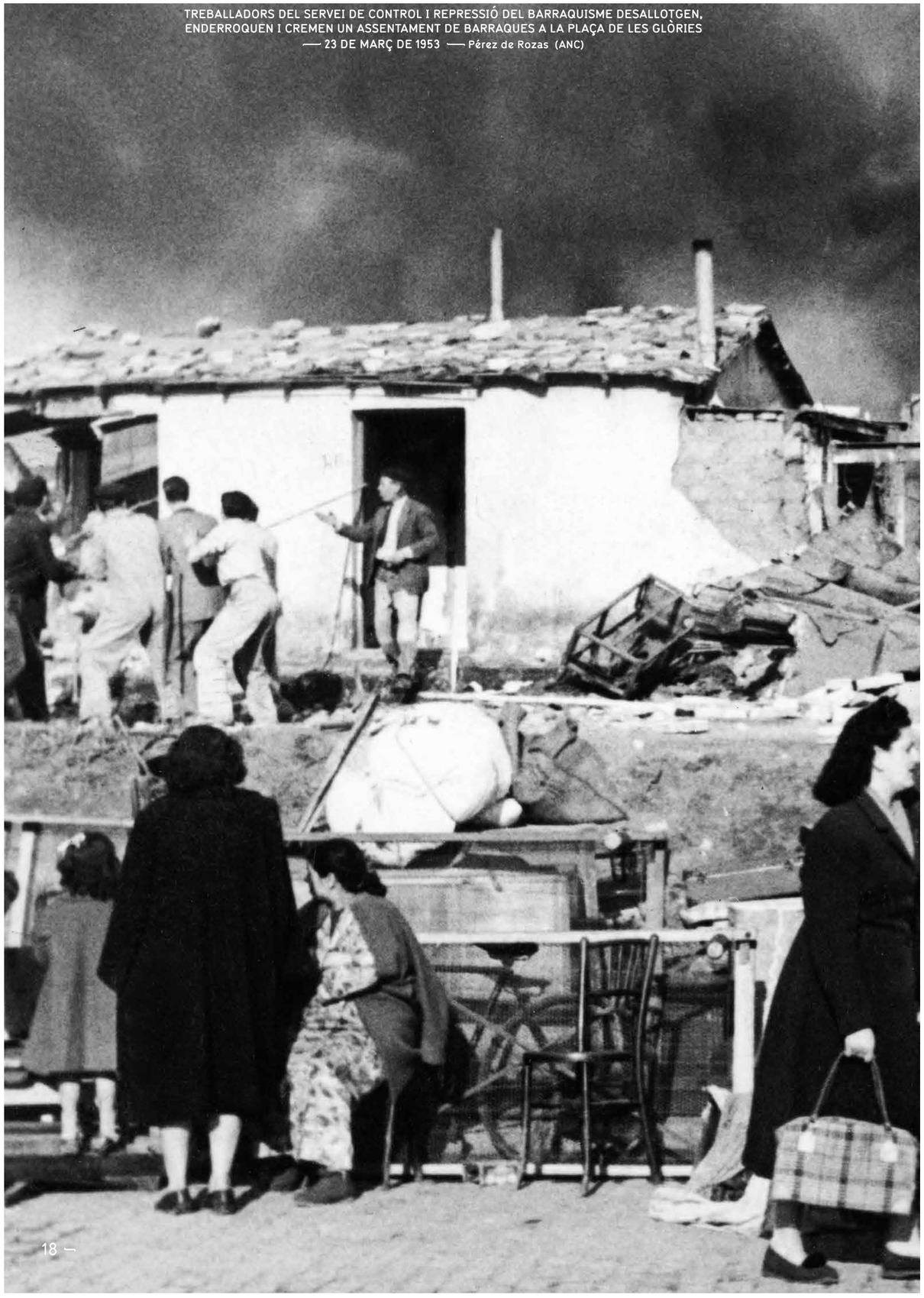

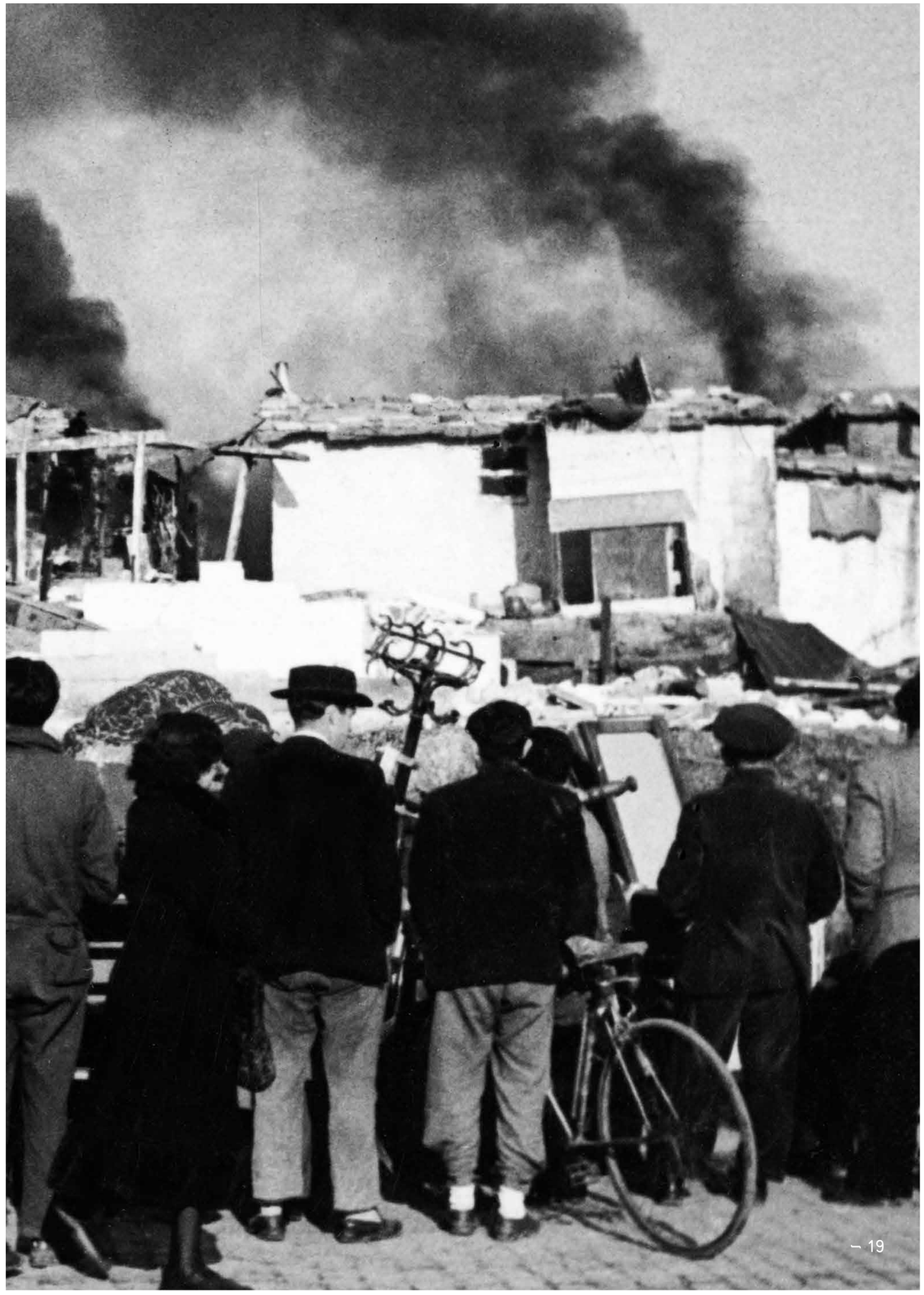

(entitats veïnals)

TALLER D'HISTÒRIA DEL CLOT–CAMP DE L'ARPA

El Taller d'Història del Clot-Camp de l'Arpa és una comissió de la Federació d'Entitats del Clot-Camp de l'Arpa que té com a objectius fonamentals la recuperació, la recerca i la difusió de tot allò relacionat amb la història del barri i, per extensió, de l'antic municipi de Sant Martí de Provençals.

Està format per un grup obert de persones interessades en el coneixement i la divulgació del passat, del patrimoni històric, documental i arquitectònic del barri en format de conferències, exposicions i itineraris temàtics. Així hem treballat diferents temes localment, com la Setmana Tràgica, les cooperatives obreres de consum, la Guerra Civil, la Guerra de Successió, el ferrocarril, el comerç i les cases baixes del carrer del Clot, entre d'altres. També hem escrit dos llibres: Els Encants i la fira de Bellcaire, l'any 2013, i L'Abans del Clot-Camp de l'Arpa, anys 2015-2016.

Som membres de la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana i treballem conjuntament amb la resta de grups de recerca de Barcelona en la commemoració de la Setmana Tràgica i del Tricentenari de l'11 de setembre de 1714. Actualment fem recerca sobre els historiadors locals, els quals ens han precedit en la nostra feina.

TALLER D'HISTÒRIA DEL CLOT–CAMP DE L'ARPA

Membres del Taller: Rosa Martell i Rofes, Antonio Gascón Ridao, Cristina Aparicio Súcar, Enric H. March, Marcos Pérez Ordóñez, Joan Àngel Frigola, Jordi Morell i Núñez, Eugeni Renom i Cucurella, Martí Ferrer Martínez, Manuel Gayà i Solé i Jesús Pérez Pallisé.

Gran Via de les Corts Catalanes, 837
(Centre Cultural La Farinera del Clot)
thclotcarpa@gmail.com https://thclotcarpa.wordpress.com/

Taller d'història del Clot-Camp de l'Arpa

ARXIU HISTÒRIC FORT PIENC

L'Arxiu Històric Fort Pienc es va fundar el juny de 2003 després de l'exposició «Fort Pienc en fotografia».

Està integrat per persones que coneixen i estimen el barri de Fort Pienc les quals, conscients dels nombrosos canvis que s'han anat produint en els últims 40 anys, han volgut preservar la memòria d'uns altres temps, quan el nostre barri estava marcat per l'Estació del Nord i els seus tallers, quan les vies de tren tallaven els carrers o les petites indústries i les agències de transport ocupaven illes de cases senceres. L'Arxiu voldria recuperar tot allò que ara veiem molt llunyà i que, a vegades, fins i tot resulta difícil d'imaginar per part dels més joves.

L'Arxiu intenta recollir tot el material possible: fotografies, postals, pel·lícules, cartells, programes de festes i altres activitats, però sobretot vol recuperar la memòria de la gent, de com vivia, treballava i es divertia.

La majoria de material que rebem prové del que nosaltres anomenem «calaixos de menjador», material que durant anys la gent ha anat guardant com a record i que ara , a l'arxiu, pren un sentit juntament amb el fet d'haver-lo anat recollint. És com fer un trencaclosques gegant i a la vegada inacabable, en què peça a peça es va recuperant una part de la memòria del barri.

El nostre fons prové de les donacions i de les cessions de material que ens fan els veïns i que nosaltres documentem; per això el nostre lema és «Dels veïns per als veïns».

ARXIU HISTÒRIC FORT PIENC

Membres de l'Arxiu: Gisela Boronat i Albert Folch

Ali Bei 94-96 (Espai d'entitats)
Tel: 93 231 11 46 – arxiuhistoricfortpienc@yahoo.es
http://arxiuhistoricfortpienc.blogspot.com.es/

AH Fort Pienc

ARXIU HISTÒRIC DE POBLE NOU

L'Arxiu Històric del Poblenou, associació de voluntàries i voluntaris, es dedica a la recerca, l'arxiu i la difusió de dades i documents (textos i imatges) sobre els barris del Poblenou, a Barcelona. Ofereix servei de consulta i reproduccions, edita llibres i organitza activitats relacionades amb la història i la societat del barri, un barri bàsicament industrial. La divulgació es fa a través de publicacions, exposicions, xerrades, sortides... o bé, evidentment, per mitjà d'un espai web.

L'Arxiu va néixer el 1976 i va tenir la primera seu a l'Ateneu Popular La Flor de Maig. Des de 1991 es troba al Centre Cívic Can Felipa. L'any 1993 va rebre el premi Bonaplata que concedeix el Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya, en l'apartat de difusió.

La producció més visible de l'Arxiu és dur a terme obres d'estudi històric. D'aquesta manera ofereix a la gent del barri i de fora la possibilitat de no oblidar el passat... el passat del Poblenou.

No treballa només per als poblenovins i les poblenovines de tota la vida, també ho fa perquè les persones nouvingudes coneguin el passat del Poblenou, el barri que les acull.

El 2016 l'entitat celebra els 40 anys d'història amb tres actes que volen representar el passat, present i futur de l'entitat, que tindran lloc a La Flor de Maig, Can Felipa i la Torre de les Aigües, respectivament.

ARXIU HISTÒRIC DE POBLE NOU

Membres de l'Arxiu: Alicia Alberich Aldea, Rosendo Calvet Raimundo, Nicasi Camps i Pinós, Maria Favà Compta, Jordi Fossas Bonjoch, Andreu Isern Gausí, Montserrat Jurnet Tusquets, Joan Carles Luque Silvestre, Andreu Mitjans Jurnet, Robert Nebot i Chiva, Antoni Oliva Quesada, Pere Parera Rodriguez, Ramón Pascual Ibañez, Àfrica Ragel, Orestes Sánchez Benavente, Josep Sarsanedas Benguerel, Inés Vidal Castiñeira.

Pallars, 277 (Centre Cívic Can Felipa)
Tel: 93 256 38 40 – www.arxiuhistoricpoblenou.cat

AHPN Arxiu Històric del Poblenou

VISTA PANORÀMICA DE LA FARINERA I ZONA DE VIES DE LA PLAÇA GIRATÒRIA DELS TALLERS GENERALS DE MATERIAL MÒBIL — 1950
— Francesc Ribera i Colomer (Museu Del Ferrocarril de Catalunya)

(la farinera del clot)

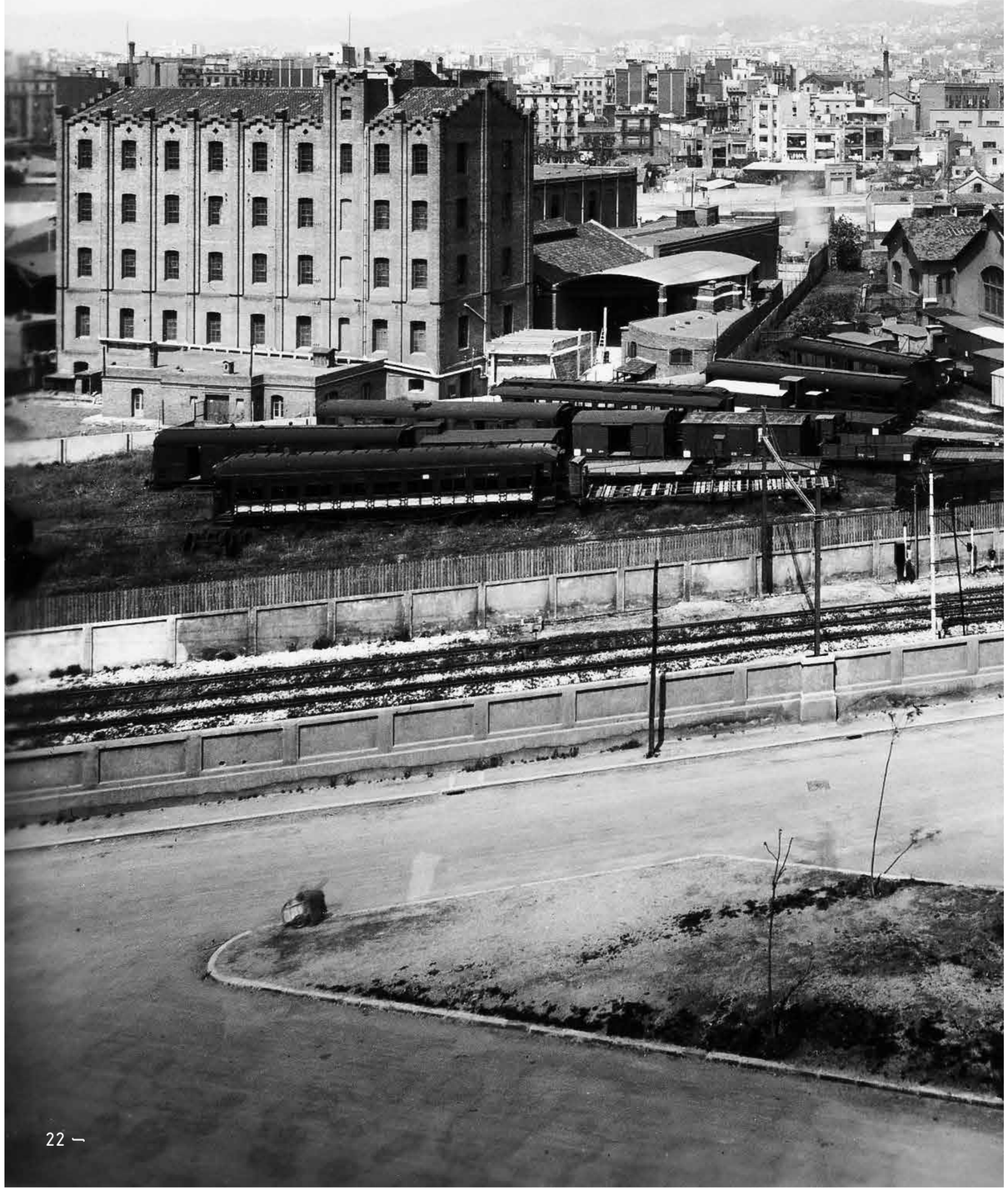

Fruit de la progressiva conversió dels molins que flanquejaven el Rec Comtal en fàbriques, símbol d'una ciutat que s'eixamplava i demanava més i més pa, la Harinera San Jaime, SA, va començar a produir-ne entre final del segle XIX i començament del XX. Propietat de l'empresari Andreu Gallarda i Campanyà, va arribar a constituir un complex industrial de grans dimensions dedicat a l'elaboració, refinament i emmagatzematge de farina, que va funcionar ininterrompudament fins al 1991, després d'uns quants canvis de propietari. Diàriament hi treballaven unes 25 persones, entre moliners, operaris, mecànics, fusters, cosidors de sacs i personal d'administració i gerència. L'edifici principal, obra de l'arquitecte Josep Maria Pericàs, va ser reformat i reconvertit en equipament cultural l'any 1999, després d'una llarga reivindicació veïnal.

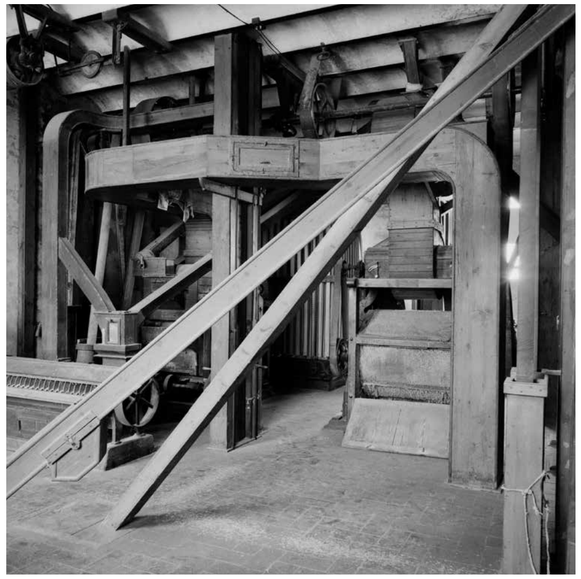

«La intervenció arquitectònica de final de la dècada de 1990 va conservar els elements mobles essencials que permeten entendre l'activitat de l'antiga fàbrica i els diferents processos des que entrava el gra a les sitges fins que en sortien els sacs amb la farina i els altres subproductes com la pellofa i el germen. (...) Si per un moment tanqueu els ulls podreu imaginar com era l'activitat frenètica de les treballadores d'aquesta fàbrica, sempre dins d'un núvol de pols de farina i vigilant el bon funcionament d'unes màquines que feien un soroll de mil dimonis.»

Jordi Morell i Nuñez. Investigador
del Taller d'Història del Clot—Camp de l'Arpa

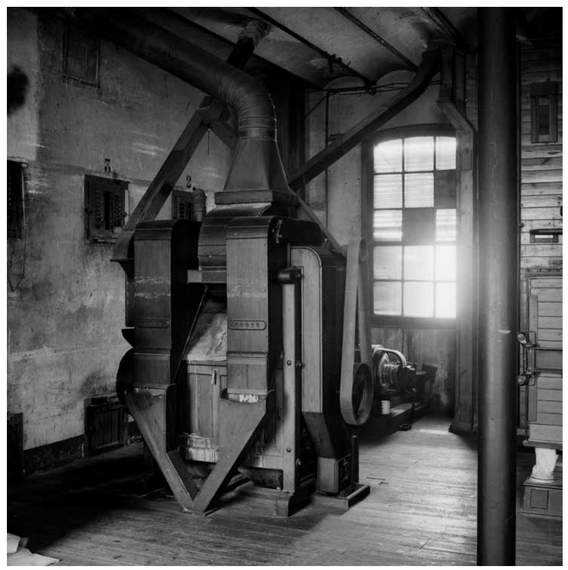

INTERIOR DE LA FARINERA ABANS DE LA SEVA REMODELACIÓ — 1996 — Jordi Calafell (AFB)

(avinguda meridiana)

REMODELACIÓ DE LA MERIDIANA —— 1964
(Associació de Veïns del Clot —— Camp de l'Arpa)

«Era una calle fea, gris, sin árboles e imposible de atravesar por el gran número de coches que circulaban. Los pasos subterráneos era anchos y con el techo muy bajo, en el centro dos escalones saltaban un desnivel y estaban revestidos de baldosines grises.

La Meridiana que conocí, durante muchos años se mantuvo impasible. Al hacer un ejercicio de memoria, no he conseguido recordar cuándo se realizó la actual urbanización.»

Extret de:
railsiferradures.blogspot.com

Símbol del poder de l'automòbil a la ciutat, escenari d'embussos inoblidables i, durant dècades, frontera infranquejable entre barris populars, la Meridiana deu el seu nom al meridià Dunkerque-Barcelona, que l'any 1792 va servir als astrònoms Méchain i Delambre per calcular el metre com a unitat de mesura universal. Va ser una de les grans avingudes projectades per Cerdà en el pla de l'Eixample, però ben aviat aquest traçat va ser colonitzat pel ferrocarril. La urbanització efectiva no va iniciar-se fins a principis del segle xx i va viure un impuls definitiu l'any 1934, quan van començar les obres de soterrament de les vies. Durant la dècada de 1960 la construcció del viaducte elevat de les Glòries semblava millorar la connexió amb la ciutat, però un seguit d'accidents espectaculars i la pressió ciutadana obligaren a buscar noves solucions urbanístiques. Des del 1989, quan va començar a ser regulada per semàfors, s'hi han fet successives intervencions —més o menys reeixides— per fer d'aquesta via ràpida un indret més amable per als passavolants.

LA FAMILIA LUCAS I GIRALT PASSEJANT PER LA MERIDIANA — 1955 — Engracia Giralt Cintero

AV. DE LA MERIDIANA SOBRE EL PONT DEL CARRER MUNTANYA, CONXI LUCAS FUENTES, M. ÀNGELS GIRALT RUIZ, CARME LUCAS GIRALT, MANEL LUCAS GIRALT, PACO LUCAS FUENTES I CARLES LUCAS GIRALT. — 1967 — Arxiu Carme Lucas Giralt

PAS A NIVELL DE LA LÍNIA FERROVIÀRIA DE MADRID-SARAGOSSA-ALACANT (MZA)
A L'ENCREUAMENT ENTRE LA CARRETERA DE RIBES I LA PLAÇA DE LES GLÒRIES — 1930-1940
— Brangulí (ANC)

(pas a nivell)

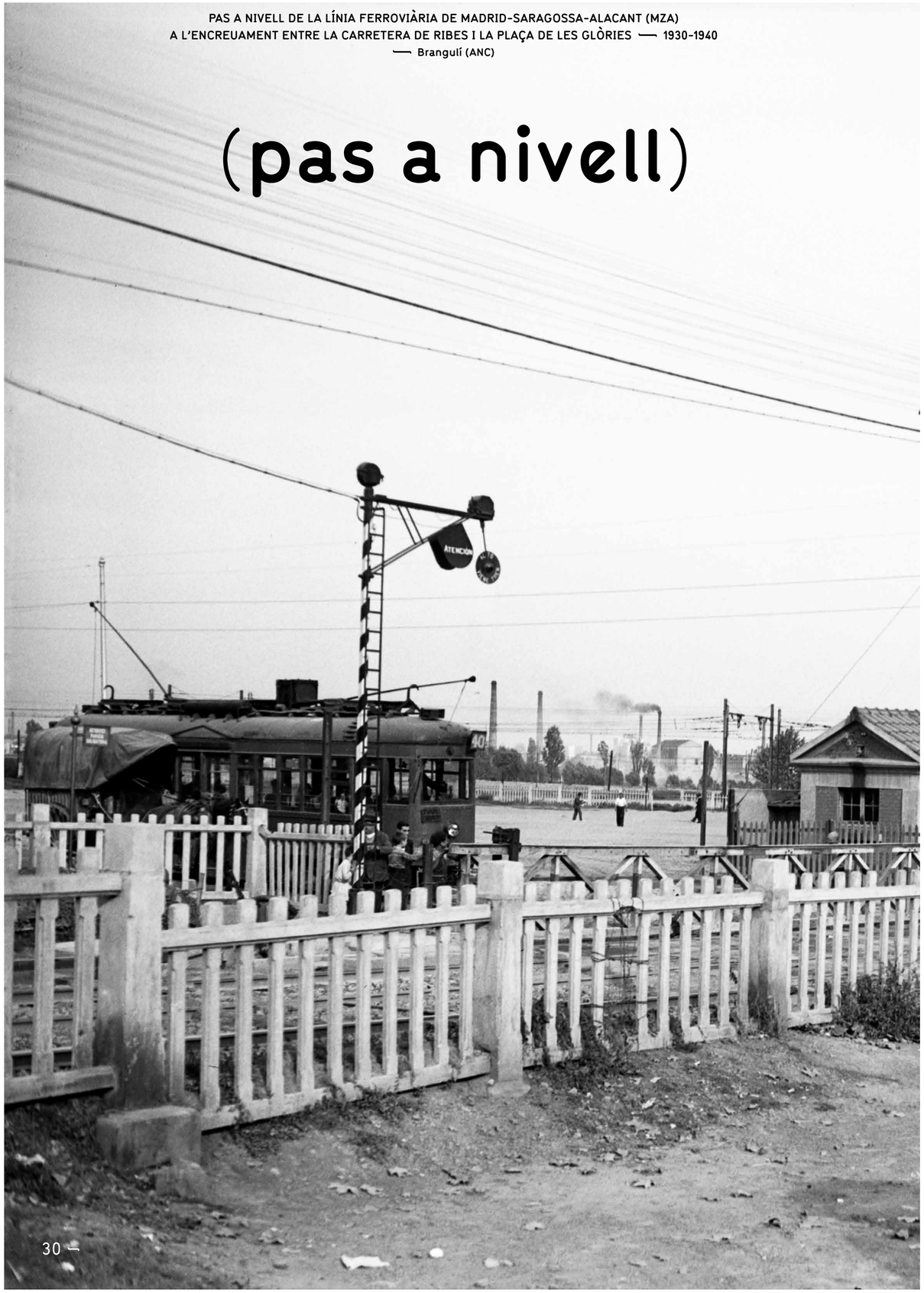

«El suburbio tiene permanentemente suspendida sobre la cabeza esa espada de Damocles que es el cinturón ferroviario. Cinturón que en determinadas zonas aprieta de modo terrible. En el Pueblo Nuevo, en el Clot y en San Andrés millares de personas vienen obligadas a hacer vida común en el ferrocarril.

(...) Los niños juegan entre los raíles, las mujeres deben cruzar la vía para ir a la compra, los hombres pasan y repasan los terraplenes cuando van y vienen del trabajo.»

Miguel del Puerto.
Destino, 21/02/1948

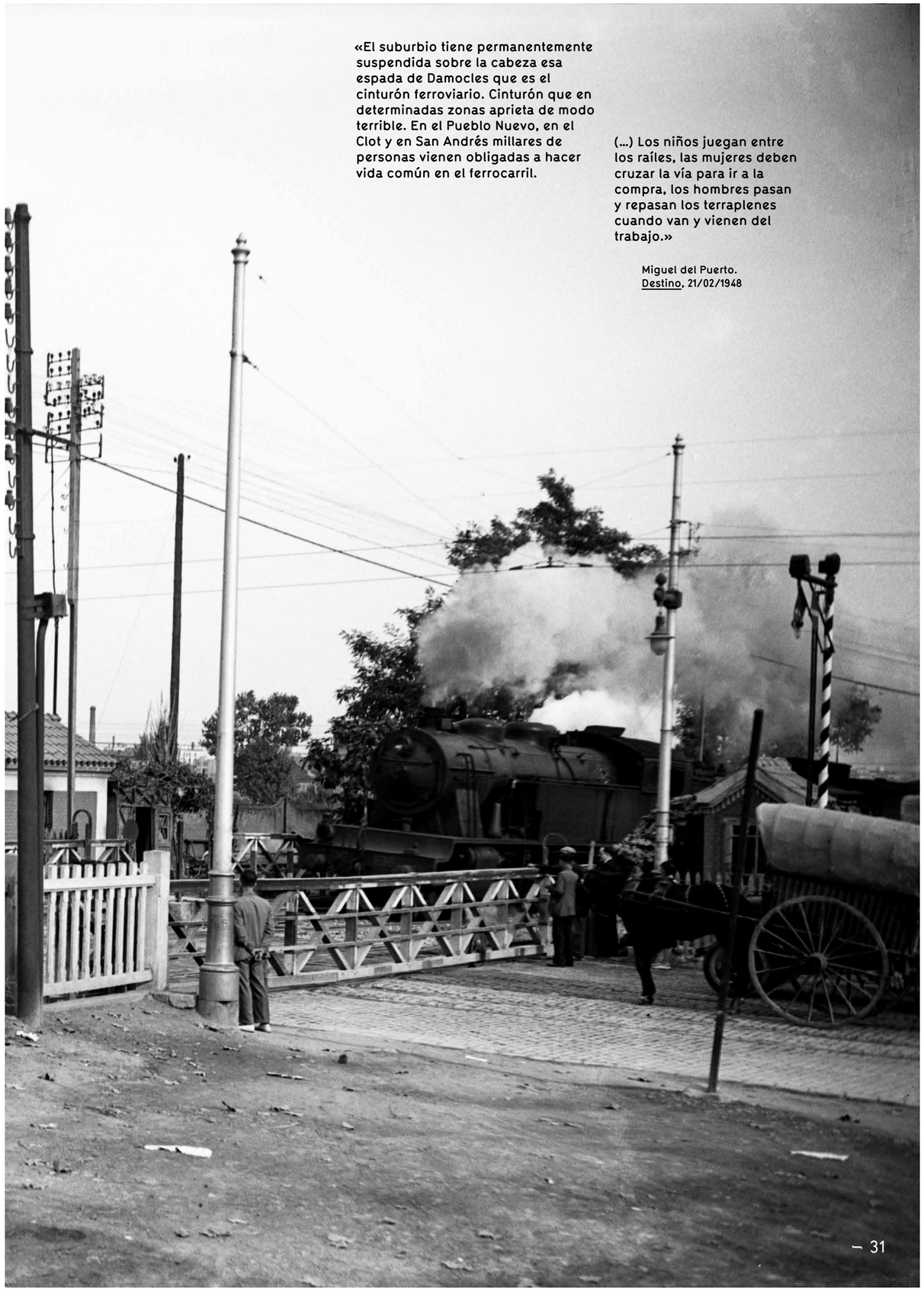

Molt abans de ser la plaça de les Glòries, quan era només un gran descampat, la vida en aquest territori estava marcada per la presència del ferrocarril. Dipòsits, tallers, magatzems, estacions i platges de vies necessitaven d'extensions importants per implantar-se, i els urbanistes de la nova Barcelona van trobar aquí un espai ideal. A principis del segle xx la zona ja estava creuada per tres línies de tren —la línia de Granollers que sortia de l'Estació de França; el ramal projectat per Ildefons Cerdà, que unia l'estació de França amb l'Estació de Sants, passant per Glòries, Diagonal i Aragó, i la línia de Madrid-Saragossa-Alacant que, sortint de l'estació del Nord, anava a Saragossa— i també per un tramvia a vapor que unia Barcelona amb Sant Andreu. Les vies i els passos a nivell, com els de l'antiga carretera de Ribes, que amb els anys es van anar suprimint, suposaren un important fre a la urbanització de la plaça i també un perill constant per als treballadors de les fàbriques i els habitants dels barris veïns.

DONDE ACABA LA GRAN VÍA

Barcelona á la vista.—87.

La construcción del Ensanche de Barcelona ha patentizado una vez más que un crecimiento demasiado rápido tan peligroso es para las poblaciones como para los individuos. Harto lo revela esta página, en la que el objetivo ha reflejado con pasmosa elocuencia el modestísimo aspecto que la Gran Vía, la más famosa, la más extensa de las calles de la ciudad nueva, ofrece en la actualidad.

Un tapiz de hierba que cubre el paseo, trenes que á cada momento interrumpen la circulación pedestre y rodada, acequias en cuyas aguas las mujeres de la vecindad lavan aún sus ropas; todo eso y mucho más se ve en medio de la Gran Vía, al encontrarse ésta cortada por la línea férrea de Madrid.

Recorriendo esta hermosa arteria del Ensanche y comparando la regia suntuosidad de su parte más céntrica con la triste desnudez de sus extremos, no serán pocos los que piensen que la Gran Vía es un magnífico bastón, pero sin puño ni contera... y con probabilidades de no tener en muchos años ni una cosa ni otra.

PÀGINA DEL LLIBRE "BARCELONA A LA VISTA" DE 1905 — Fernando Rus (AHCB)

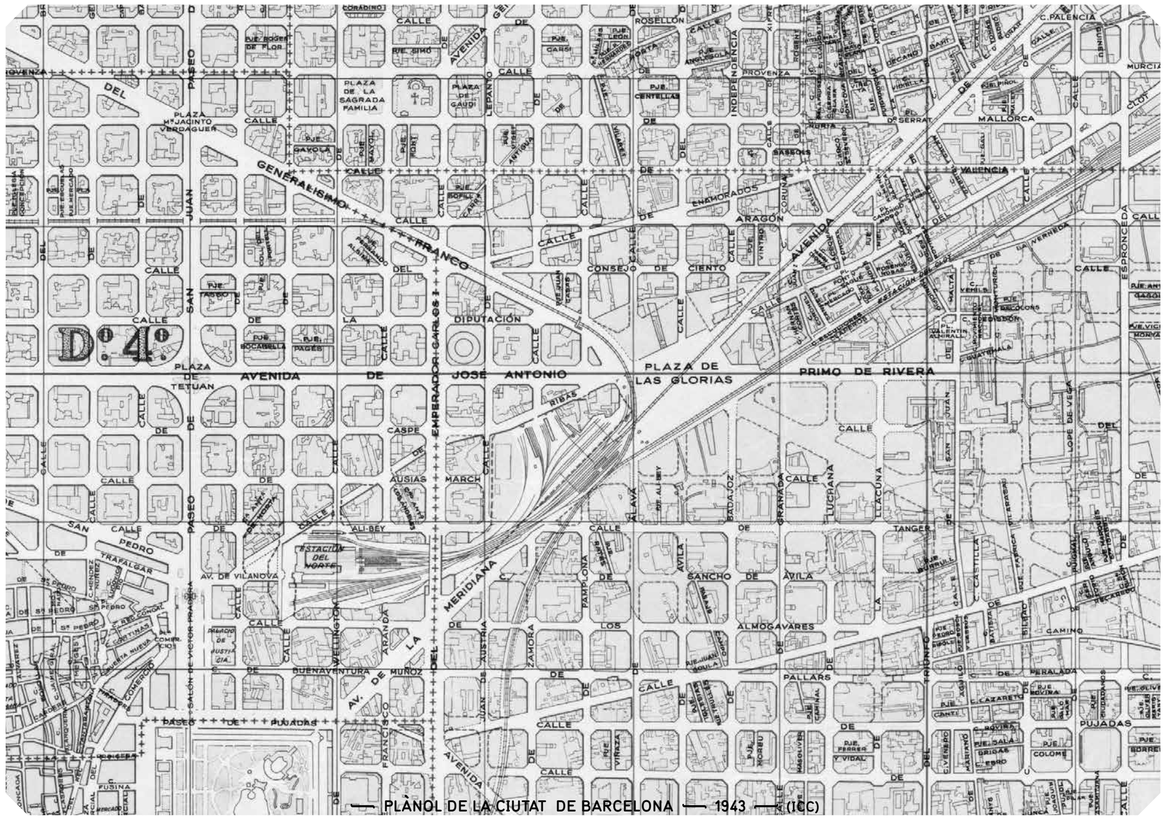

— PLÀNOL DE LA CIUTAT DE BARCELONA — 1943 — (ICC)

— JOSEP SOLER A LA PLAÇA DE LES GLÒRIES — ANYS 30 — Josep Soler Moleras

LES PARADES DELS ENCANTS EN EL SEU PRIMER EMPLAÇAMENT A LA PLAÇA DE LES GLÒRIES — 1928 —
A LA FOTOGRAFIA ES PODEN OBSERVAR LES MARQUES DE GUIX DEL VELL CAMP DE FUTBOL — Brangulí (ANC)

(encants vells)

«Quan vam venir aquí per primera vegada, l'any 1928, això era un camp silvestre, el Camp del Sidral. Amb la meva mare, baixàvem a Trafalgar i veníem caminant entre plantes i camps de tomàquets. Érem només 10 o 12 parades.

Jo tenia vuit anys i venia a vigilar la parada. Veníem claus, panys vells, coses d'aquestes. El primer dia vam fer 10 peles. Li vaig dir: –Mama, mama, som milionaris!»

Lluís Barberà, paradista
i responsable de l'arxiu dels Encants

Aquí, entre compradors i venedors, la paraula donada encara és garantia. Els Encants, el mercat de productes reciclats més antic de la ciutat, té l'origen en les subhastes d'objectes de tota mena que es feien després de la mort d'algú, ja fos per motius d'herència o bé poder pagar les despeses d'oficis i enterraments. Des del segle XIV fins avui, el mercat ha anat canviant d'ubicació: va estar instal·lat en diverses places de Ciutat Vella, després va ocupar els carrers del voltant del mercat de Sant Antoni i, finalment, es va traslladar a la zona de la plaça de les Glòries l'any 1928, amb motiu de l'Exposició Internacional de 1929. El 25 de setembre de 2013 obria les seves portes el nou mercat, una superfície de més de 33.000 m², sota un espectacular sostre emmirallat ideat per l'equip d'arquitectes B720.

UN PARADISTA FENT UNA BECAINA — Rafael Tirado

PARADES DE VENDA D'OBJECTES DIVERSOS ALS ENCANTS VELLS — 1930–1939 — Gabriel Casas (ANC)

Los Miércoles a la Venta
36
35

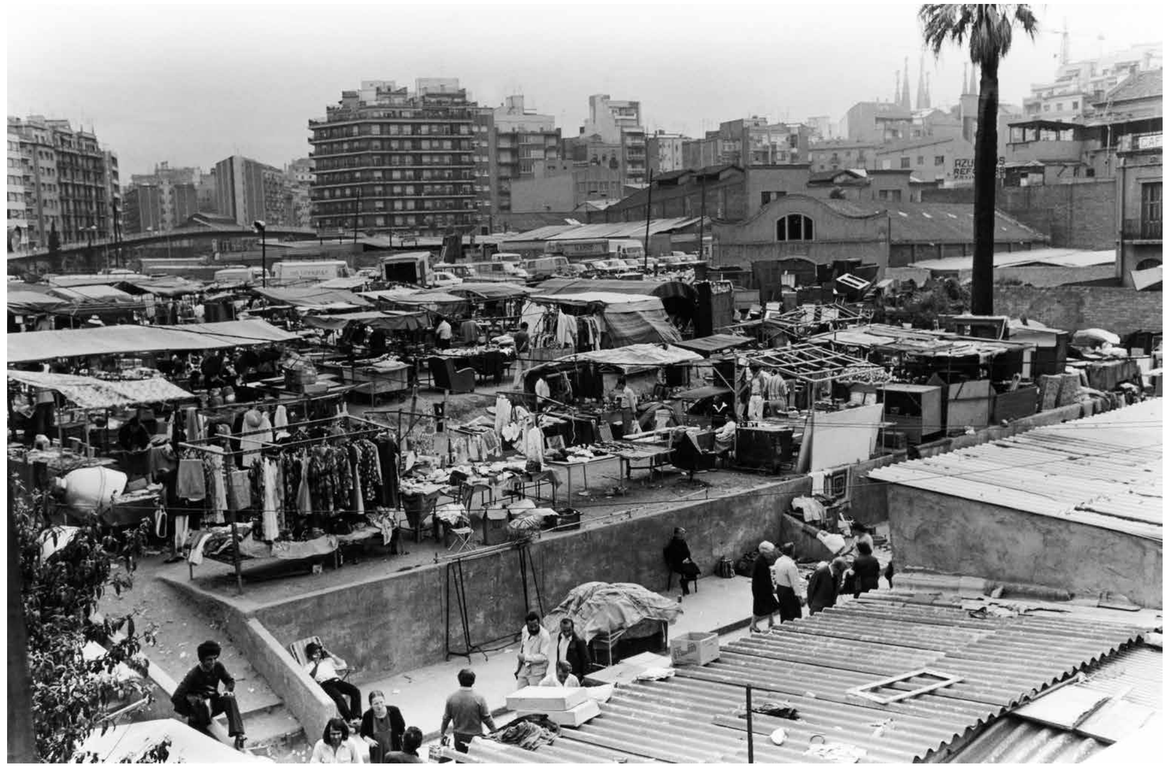

LA PALMERA

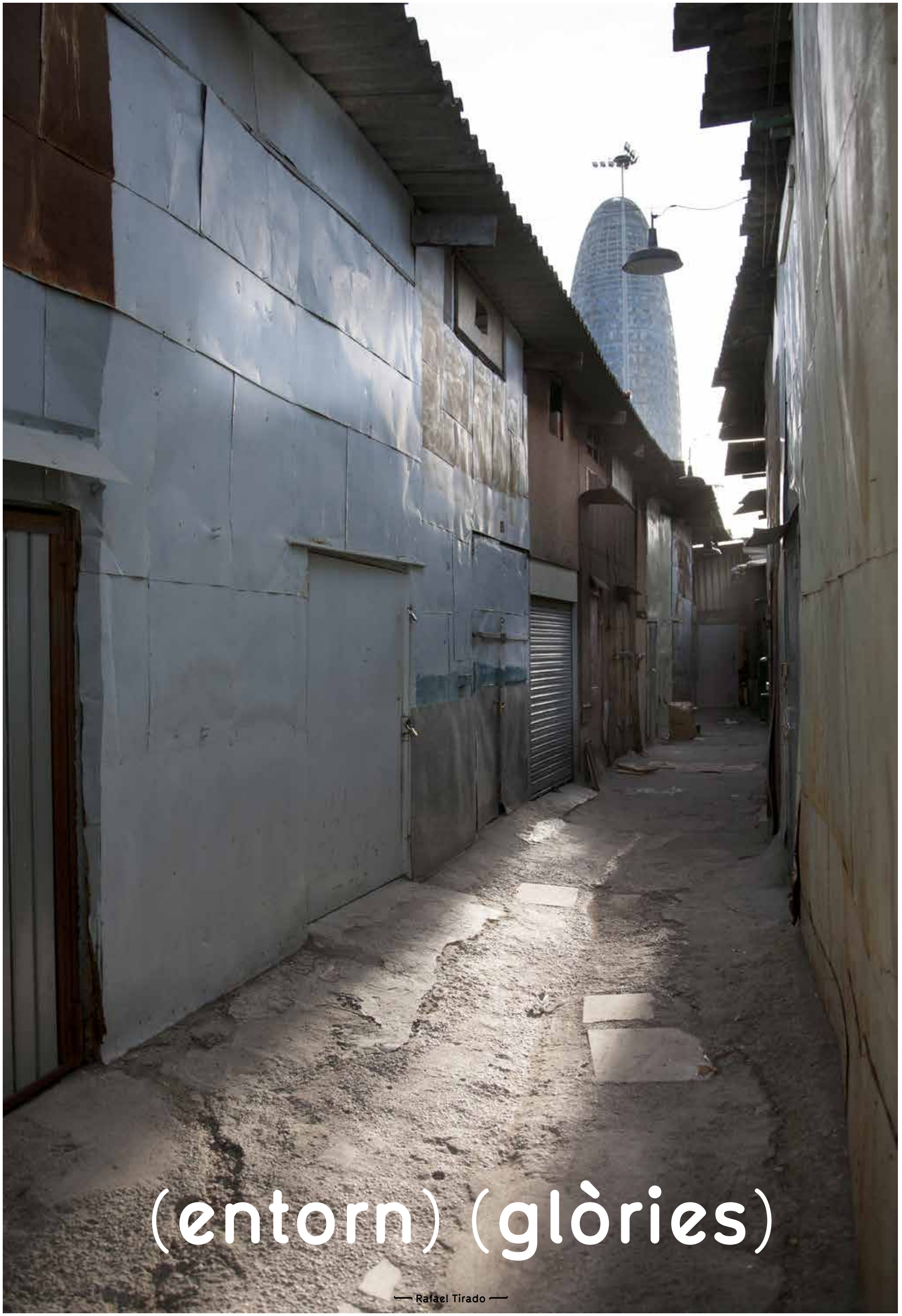

(entorn) (glòries)

— Rafael Tirado —